

Chapter 18

Community of Practice in Uralic Studies (COPIUS), www.copius.eu

Introduction to Mari

Jeremy Bradley, jeremy.moss.bradley@univie.ac.at

Last updated 30 November 2021

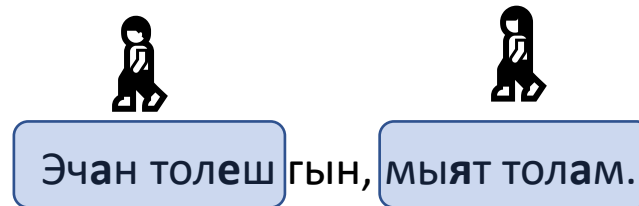
Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

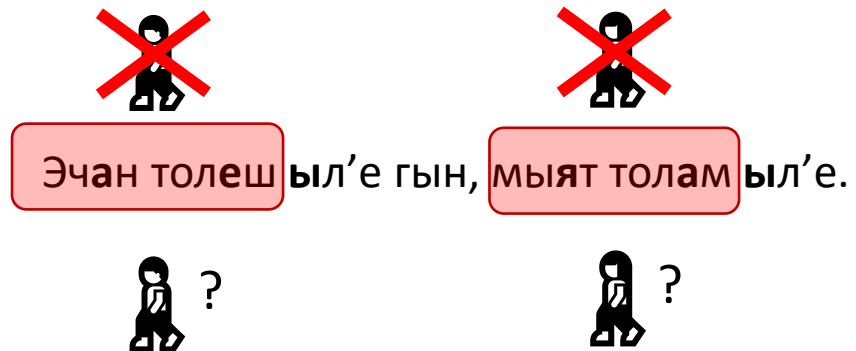
Grammar

1. Conditional clauses

Factual conditional clause

Counterfactual conditional clause

1. Conditional clauses

Ана серышым налеш ыл'е гын, пеш йывырта ыл'е.

1. If Ana got a letter, she would be happy.
2. If Ana had gotten a letter, she would be happy.
3. If Ana had gotten a letter, she would have been happy.

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Infinitive		Verbal stem	Gerund in <i>-мек(е)</i>
лудаш (-ам)	to read	луд-	
налаш (-ам)	to take	нал-	
тунемаш (-ам)	to learn	тунем-	
кочкаш (-ам)	to eat	кочк-	
шинчаш (-ам)	to sit down	шинч-	
лекташ (-ам)	to leave	лект-	
возаш (-ем)	to write	возо-	
пураш (-ем)	to enter	пуро-	
илаш (-ем)	to live	иле-	
келшаш (-ем)	to agree	келше-	
каяш (-ем)	to go	кае-	

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Infinitive		Verbal stem	Gerund in -мек(е)
лудаш (-ам)	to read	луд-	лудмек(е)
налаш (-ам)	to take	нал-	налмек(е)
тунемаш (-ам)	to learn	тунем-	тунеммек(е)
кочкаш (-ам)	to eat	кочк- (> коч-)	кочмек(е)
шинчаш (-ам)	to sit down	шинч- (> шич-)	шичмек(е)
лекташ (-ам)	to leave	лект- (> лек-)	лектмек(е)
возаш (-ем)	to write	возо-	возымек(е)
пураш (-ем)	to enter	пуро-	пурымек(е)
илаш (-ем)	to live	иле-	илымек(е)
келшаш (-ем)	to agree	келше-	келшымек(е)
каяш (-ем)	to go	кае-	кайымек(е)

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Possessive suffixes:

	кочмек(е) >
1Sg	
2Sg	
3Sg	
1Pl	
2Pl	
3Pl	

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Possessive suffixes:

	кочмек(е) >
1Sg	кочмекем
2Sg	кочмекет
3Sg	кочмекыже ~ кочмекше
1Pl	кочмекына
2Pl	кочмекыда
3Pl	кочмекышт

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Possessive suffixes:

	кочмек(е) >
1Sg	(мыйын) кочмекем
2Sg	(тыйын) кочмекет
3Sg	(тудын) кочмекыже ~ кочмекше
1Pl	(мемнан) кочмекына
2Pl	(тендан) кочмекыда
3Pl	(нунын) кочмекышт

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

Университетым <u>пытарымекем</u> , мый аспирантурыш тунемаш пурышым.	After finishing the university, I started a postgraduate course of studies.
Тудын <u>толмекыже</u> ме вокзалыш кайышна.	After (s)he came, we went to the station.
Тудын <u>кайымеке</u> , мый малаш возым.	After (s)he left, I went to bed.

2. Gerund ~ converb of prior action ('after') in -мек(е)

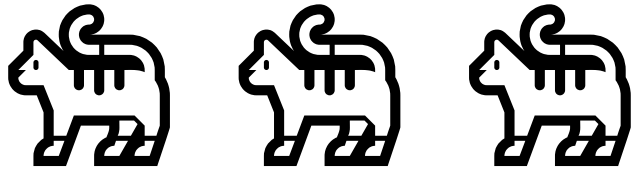
Күтү <u>толмеке</u> , те куш каеда?	After the herd comes, where will you go?
Ирукын <u>кайымеке</u> кыже, кө толын?	After Iruk left, who came?

(~ Ирук кайымеке)

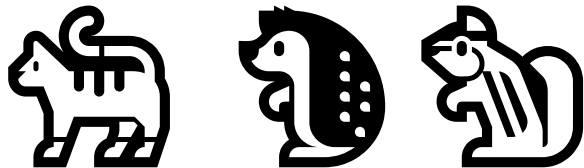
Күтү <u>толмеке</u> , те куш каеда?	After the herd comes, where will you go?
Күтү <u>толмеке</u> , те куш кайышда?	After the herd came, where did you go?

Пенсийыш <u>лекме деч вара</u> тудын шуко яра жапше лие. Пенсийыш <u>лекмеке</u> , тудын шуко яра жапше лие.	After retiring, (s)he had a lot of free time.

3. Plural suffix -ла

пырыс-влак, пырыс-шамыч

пырысмыт

олалаште, олалаш(ке), олалаш, олала гыч, ...

3. Plural suffix -ла

Чодыралаште <u>могай</u> емыж кушкеш?	What kind of berries grow in the forests?
Могай <u>олалаште</u> шуко пörтым ыштат?	In which cities are many houses being built?
Могай исторический жап дене тиде <u>верла</u> кылдалтыныт?	With which historical era were these places associated?
<u>Яллам</u> , <u>олалам</u> ужын коштым.	I traveled about and saw villages and cities.

4. Possessive suffix third person plural as a plural suffix

Тудын почеш молыштат шогальыч.

And the others started in after him/her.

Words and word usage

1. ИК ...-ат

Иктат кодын огыл.	Nobody stayed.
Ик мутымат ом умыло.	I don't understand a word.

2. Multi-part directional adverbs

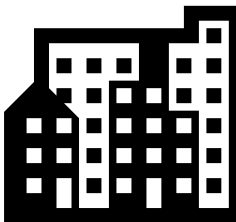
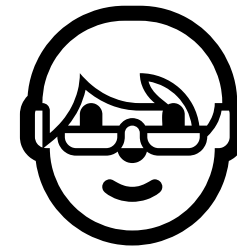
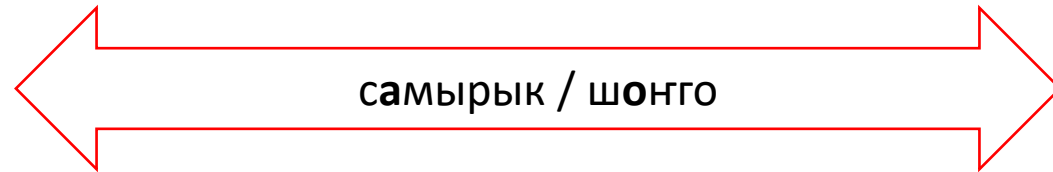
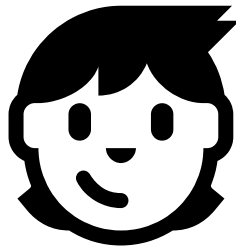
Motion toward		No motion		Motion away from	
ала-куш(ко), ала-кушан	(to) somewhere	ала-кушто, ала-кушан	somewhere	ала-кушеч(ын)	from somewhere
кӱш(кӧ), кӱшан	upward, above	кӱшнӧ, кӱшан	up, above	кӱшыч(ын)	from above
ӱлык(ӧ), ӱлан	downwards, down	ӱлнӧ, ӱлан	below, underneath	ӱлыч(ын)	from below

3. Multi-part directional postpositions < кокла ‘middle’

Motion toward		No motion		Motion away from	
коклаш(ке)	into the middle of, among	коклаште	in the middle of, between, among	кокла гыч	from the middle of

Ен <u>коклаш</u> ит пуро.	Don't meddle in other people's business.
Шуко миллион шўдыр <u>коклаште</u> шкендын шўдыретым кычал.	Among many millions of stars, search for your very own one.
Чыла студент <u>кокла гыч</u> эн сайжым регионысо олимпиадыш колтена.	Out of all the students, the very best is sent to the regional competition.

4. ТОШТО, ШОНГО 'old'

5. жап, пагыт 'time'

corpus.mari-language.com:

	... жап	... пагыт
шошо ...	34.45 %	65.55 %
кенеж ...	46.86 %	53.14 %
шыже ...	73.96 %	26.04 %
теле ...	47.62 %	52.38 %

6. опташ (-ем) 'to place, to set' ~ опташ (-ем) 'to bark'

Ануш вўдым опта.

Шемеч опта.

7. мотор, сылне ‘beautiful’

corpus.mari-language.com:

☐	word
☒	Σ
☐	мотор ўдыр
☐	мотор да
☐	мотор ўдырым
☐	мотор деч
☐	мотор ўдырамаш
☐	мотор марий
☐	мотор улат
☐	Мотор ўдыр
☐	мотор улыт
☐	мотор кечын
☐	мотор лийын
☐	мотор —
☐	мотор пеледыш
☐	мотор каче
☐	мотор ыле
☐	мотор чурийвылы...
☐	мотор кенеж
☐	мотор лиеш

☐	word
☒	Σ
☐	сылне муро
☐	сылне мурым
☐	сылне деч
☐	сылне марий
☐	сылне семым
☐	сылне сем
☐	сылне да
☐	сылне вер
☐	сылне пеледыш
☐	Сылне муро
☐	сылне пўртўс
☐	Сылне мурым
☐	сылне шошо
☐	сылне пагыт
☐	сылне произведе...
☐	Сылне сем
☐	сылне ўдыр
☐	сылне улыт

8. йоча, икшыве 'child'

Text

Паша тургым

Сылне кенеж кече. Канде каваште ик пылат огеш кой. Яллаште шудо солымо пагыт тўнгалын. Пўнчеръял уремыште шып, ик чонат уке. Эсогыл икшыве ден шонго енжат пасушто улыт.

Эвайын суртыштат таче чыланат пеш эр кын'елыныт. Нуно чодырашке шудо солаш каят. Эвайын олыкшо ял деч мўндырнў огыл, сандене нуно тўшко йолын каят да вашке миен шуыт. Олык йыр лонга чодыра. Чодыраште куку мурра. Ала-кушеч кўшыч турий муро йўк шокта. Шудо коклаште йошкар мўр кўэш.

Эвай кугыза йырваш ончал'е, саважым солалтыш да тўн корным тўнал'е. Тудын почеш молыштат шогалыч. *Сава-влак йыл-йол, йыл-йол веле койыт. Паша дене жап шижде эрта. Кас марте нуно делянкым солен пытареныт. Эвай кугыза пеш йывыртен. Вет Серге ден Елу толын огыт керт ыл'е гын, кунам тудо шкетын чыла солен пытара ыл'е.

А коваже ден уныкаже мўнгыштў сурт кокла пашам ыштылыт. Нуно пакчаште шоган, ковышта, кешыр йырангыш вўдым оптат, шўкшудым сомылат, емыжым погат. Кастене кўтў толмеке, ушкал ден шорыкым вўташ пуртат, вольыкым пукшат, шудо солышо-влакын толмашешышт кас кочкышым ямдылат.

Exercises

22.

Могай **сылне кенез кече!**

Кава канде, ик пылат ок кой.

Ала-кушто кӱшнӧ турий муро йӱк шокта.

Кенез жап – паша тургым пагыт.

Ял калык мӱкшла пашам ышта: шудым сола, вольыкым онча.

Пакчаштат, сурт коклаштат тӱрлӧ пашам ыштыман.

Икшыве-влак ача-аваштлан полшат.

Ялыште кенезым паша эре шуко.

